



## MÉLIK CSALÁD

A XVII. század közepén Moldva felől örmények jönnek be Erdélybe. Apaffy Mihály fejedelem (1661-1690) engedélyezi a letelepedésüket. Így jönnek létre a nagy örmény telepek Szamosújváron, Erzsébetvárosban, Gyergyószentmiklóson, Csíkszépvízen, Kézdivásárhelyen (Kanta) és Petelén. Főleg kereskedelemmel foglalkoztak. A XIX. században Remetére is költöznek be örmény családok: Mélik, Kábdebó, Kápálb, Zakariás, Dobribán, Málnássy.

A Mélik családdal 1771-ben találkozunk először Gyergyószentmiklóson. Az 1800-as évek első éveiben Mélik István és felesége Kopacz Mária már Remetén laknak. Piaci árusítással és jól jövedelmező kocsmájukkal a Mélik vagyon megalapozói.

A nagy vagyon létrehozója az utóda, idős Mélik István (1827-1896) és felesége Lázár Matild (1851-1937). Pénz-és állatkölcsönzéssel, élőállat kereskedéssel foglalkozott. Juhokat, ökröket, teheneket adott kölcsön használatra, amelyeket majd meghatározott időre vissza kellett adni kamattal.

A visszaadott és még felvásárolt állatállományt lábon hajtották Ausztriába vagy Németországba, ahol jó ára volt az állatoknak. Az útvonalon pihenő majorok voltak kiépítve, ahol bizonyos ideig pihentették és feljavították az állatokat. A század vége felé Mélik létrehozta a „Mélik István és Társa” Részvénytársaságot. Fő tevékenységük tutajozás és fával való kereskedelem volt. Csak Remetén a Mélik vagyon nagysága elérte a 665 holdat. Erdős területeik kiterjedtek Borszék, Tölgyes és Bélbor térségére is. Birtokaik voltak még Gyergyószentmiklóson, Alfaluban, Hollóban és Szászrégenben. Borszéken hatalmas étterem-és szállodájuk volt. Jelenleg itt működik az orvosi szakrendelés. 1895-ben Mélik István vagyonának egyrészét elajándékozta gyermekeinek-István, András, Jeromos, Elza és Paula.

Íme, néhány tétel, ami mutatja a Mélik vagyon nagyságát: tutajozásból és faüzleti befektetésből – 62.000 Ft, váltóra kiadva 3000 Ft, takarékpénztárakban (készpénz és részvények) 30.000 Ft, 60 db. szarvasmarha és 30 db. Ló, bolti árú cikkek 4000 Ft, faüzletbe való befektetés 50.000 Ft, a szegedi fűrészüzlet jövedelméből 20.000 Ft stb.

Id. Mélik István halála után az ifj. Mélik István örökölte a gyergyói vagyon nagyrészét. Testvérei Mélik András Magyarországra, Nagylóczyba (Nógrád megye) telepedett le. Itthon vagyonát eladva ott vásárolt birtokot. Jeromos a Kolozsvár melletti Dezmérbe költözött. Paula, a ditrói születésű dr. Dobribán Antalhoz ment feleségül, aki az akkor létrehozott gyergyószentmiklósi kórház főorvosa és igazgatója volt. Elza húgát a gyergyószentmiklósi Csíky Jenő vette feleségül. Ifj. Mélik István (1872-1838) és felesége Csíky Ilona (1873-1941) nagy hozzáértéssel vezették a gazdaságot. Kísérleteztek alpesi állattenyésztéssel. Svájcban és Ausztriából hozattak fajszarvasmarhákat (siementali).



Az idősök még emlékeznek, hogy Cseresznyésben Mélik István mintagazdaságot hozott létre. Az 1921-es földreformmal járó kisajátítások súlyosan érintették a vagyoni helyzetüket, de a földbirtokok átszervezésével hamar talpraálltak. A kommunizmus elején az 1945. évi földreform és az 1948-as államosítás során a család tönkrement, birtokait elveszítette.

A remeteiek emlékezetében a Mélikek, főleg id. Mélik István vagyonukat úgy szerezték meg, hogy az írni-olvasni nem, vagy alig tudó lakosokkal visszaéltek a hitelezések során (ital, tutajozáshoz prémonda stb). Ezt próbálta felnagyítani és a lakosság tudatában elmélyíteni az 1945-50-es évek kommunista községvezetése is.

Tudni kell, hogy a Mélikek jótékonyági tevékenységükről Csík vármegye szerte híresek voltak. Id. Mélik Istvánné, Lázár Matild a XIX.sz. végén Bélborban telket adományozott a római katolikus egyháznak, hogy az ottani kis számú magyarságnak kápolnát építsenek. (A kápolnát 1990-ben román nacionalisták felgyújtották, a tettesek azóta sem kerültek kézre.)

1899-ben a remetei templomot 6 m-rel megtoldották (a jelenlegi szentély) a Mélik család anyagi támogatásával. A csíksomlyói kegytemplom főbejárata feletti Szent Cecíliát ábrázoló színes, üvegablak özv. Mélik Istvánné, Lázár Matild ajándéka. A csehországi Grottauban készítette a világhírű Schlein Richard műhelyében. 1907-1909-között megépült a vasút Gyergyóban. Mélik István volt az egyetlen, aki a birtokain átmenő vasútert felajánlott kárpótlást a magyar államtól nem fogadta el, mondván: legyen vasútja Székelyföldnek.

Remetén a polgárosodás elindulását nagyban elősegítették a Mélikek, természetesen a többi örmény és a remetei székely Puskás családdal. Mélik István szorgalmazására Remetén először ünneplik meg a Március 15-ét. Az ő érdeme a remetei színtársulat létrehozása. Anyagilag támogatta, ugyancsak az ő javaslatára megalakult remetei tűzoltó egyesületet és bármilyen kulturális eseményt. Felesége Csíky Ilona több alkalommal szervezett Gyergyószentmiklóson gyűjtést a remetei szegény tanulók megsegítésére. A Mélik családnak jelenlegi utódai Gyergyóban Mélik Elza leszármazottjai, Beczássi-Hegyesi Márta néni és gyermekei Gyergyószentmiklóson.

A gyergyóremetei Mélik házat és vele az eredeti kovácsoltvas kaput régisége és stílusa miatt ajánlatos lenne műemlék jellegűnek nyilvánítani.

*Laczkó-Szentmiklósi Endre*

*történelem szakos tanár*